

ارزش‌داری

کودکان

چه میداریم؟

۲

دکتر احمد به پژوه

خوانندگان گرامسی

در شماره قبلی نشریه پیوند (خردادماه ۱۳۷۰)، قسمت اول مقاله "شب ادراری کودکان" در ارتباط با تعریف شب ادراری (بی اختیاری در کنترل ادرار)، انواع شب ادراری و علت‌های آن از نظر عوامل روانی و جسمانی از نظر شما گذشت. اینک قسمت دوم مقاله مذکور تحت عنوان "از شب ادراری کودکان چه می دانیم؟" پیرامون علت‌های شب ادراری از نظر عوامل محیطی، رفتار شناسی کودکان مبتلا به شب ادراری، شیوه‌های برخورد با این گونه کودکان و روش‌های اصلاح رفتار آنان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۳ - سرد بودن توالت، خاصه در ایام زمستان عامل دیگری است که به عنوان علت پیدایش شب ادراری قلمداد می‌شود.

۴ - گاهی اوقات عدم وجود وسائل مخصوص دفع ادرار کودکان و مساعد و مناسب نبودن توالت به هر علت دیگری ممکن است باعث به وجود آمدن شب ادراری شود، به طور مثال چنانچه دفع بی اختیار ادرار، بر اثر ترس از سقوط به هنگام دفع ادرار باشد، می‌توان با استفاده از مستراح یا صندلی مخصوص، فکرو احساس ترس از سقوط را از بین برد.

۵ - به طور کلی تغییر محیط، اقامت در محل جدید مانند: پرورشگاه، بیمارستان، سربازخانه، منزل جدید و نظایر آن می‌تواند به عنوان عامل محیطی موجب شب ادراری شود.

ج - عوامل محیطی در کنار عوامل روانی و جسمانی کم‌مدر پیدایش شب ادراری دخالت دارند، از عوامل محیطی یا فیزیکی باید یاد کرد. این عوامل در عین حال که به سهولت قابل رفع هستند، لیکن مورد غفلت قرار گرفته و اثرات آنها نادیده انگاشته شده‌اند. لذا به هنگام مصاحبه با والدین کودک شب ادرار و بازدید منزل، شایسته است به‌دقتی که ذیلاً گفته می‌شود، توجه کرد.

۱ - گاهی اوقات، دور بودن توالت از محل زندگی و خواب کودک، موجب می‌شود کودک دفع ادرار در رختخواب را بر دفع آن در توالت ترجیح دهد.

۲ - تاریک بودن توالت بویژه هنگام شب و عدم دسترسی به کلید چراغ برق و دردسترس نبودن مادر نیز می‌تواند در به وجود آوردن شرایطی که کودک در رختخوابش ادرار کند، کمک نماید.

مساء له یاد آور یک ضرب المثل فارسی است که می‌گوید:

"هر بچمای که آتش بازی کند، شب جایش راتر می‌کند". شاید وجود نگرانیها و تشویشها و اضطرابهاست که کودک را به سوی این گونه بازی ها سوق می دهد و گریزگاهی برای خالی کردن دق دلی ها و ناراحتی های درونی می - شود.

" بیسل"^{۱۵} با مطالعه رفتار کودکان شب ادرار، اینان را به دو گروه تقسیم کرده است:

۱ - گروه پرجنب و جوش، تحریک پذیر بسیار حساس و از نظر رشد جسمانی و ذهنی (هوشی) پیش افتاده.

۲ - گروه خمود و تنبل، بی تفاوت، بی - علاقه و از نظر رشد جسمانی و ذهنی (هوشی) عقب مانده (کانر، ۱۳۴۴، ص ۲۹۶).
"بیوتونزکی"^{۱۶} گروه دوم فوق الذکر را به چهار زیر گروه تقسیم کرده است:

الف - کودکان کینه توز، که به قصد اذیت کردن و آزار والدین دست به این کار می‌زنند.

ب - کودکان کمرو، که شب ادراری، واکنش آنها در مقابل وضع ناخوشایند حدیداست.

ج - کودکان سر به هوا، که بی قرار و گیج هستند و به آسانی حواسشان پریشان شده، به علت عدم تمرکز، کنترل دفع ادرار را فراموش می کنند.

د - کودکان بی تفاوت، که ترکردن یا تر نکردن شلوار و رختخواب برایشان تفاوتی ندارد

رفتار شناسی کودکان مبتلا به شب ادراری

کوشش بسیاری برای مطالعه رفتار و شناخت شخصیت کودکان شب ادرار به عمل آمده و سعی شده است رفتار این گونه کودکان به طور دقیق و به روش بالینی مورد مشاهده قرار گیرد. به طور مثال در تماس با این کودکان چنانچه نحوه تکلم، طرز برخورد با دیگران، چگونگی بازی و مانند اینها را در نظر گیریم، ملاحظه خواهد شد که شب ادراری تنها به عنوان یک معلول یا اختلال رفتار نیست که در این گروه از کودکان مشاهده می شود، چه بسا اختلالات دیگری چون لکنت زبان، نقص عضو، عقب ماندگی ذهنی - اختلالات گویایی، اختلالات یادگیری و... نیز وجود دارد که کودکان شب ادرار را رنج می دهد. گاهی اوقات همراه شب ادراری یا بر اثر شب ادراری، کودک به عارضه های روان تنی دیگری مانند انگشت مکیدن، ناخن جویدن لب گزیدن و دندان قروچه دچار می شود.

برخی از محققان در مطالعه کودکان و نوجوانان بزهکاری پی برده اند که بعضی از آنان در دوران طفولیت دچار این عارضه بوده اند. با کمی تأمل ملاحظه می شود که آشفتگی های روانی، بزهکاری و شب ادراری چون دایره های معیوب با یکدیگر در رابطه هستند و جای تعجب نیست که یک روان نامتعادل و متلاطم امکان این گونه اختلالات رفتاری را فراهم آورد.

مطالعات انجام شده روی کودکان در سن مدرسه نشان می دهد که قریب به اتفاق کودکان شب ادرار به " ناتوانی در خواندن"^{۱۷} دچار هستند. همچنین مشاهده شده است کودکانی که " به آتش بازی" و " آتش افروزی"^{۱۸} علاقه مند هستند، اغلب به این عارضه دچارند و این

مطیع اوامر مادرش باشد. مادر، او را خیلی دوست دارد ولی به واسطه شخصیت مخصوصی که فرزندش دارد گاهی صبر و حوصله اش سر می رود و در کارهای او زیاد دخالت می کند. این طفل طوری محدود بارآمده است که هرگز نمی تواند علناً مبارزه کند، لذا با اهمال و مسامحه کردن و کار امروز را به فردا افکندن، زودرنج بودن و قهرکردن، مقاومت منفی از خود نشان می دهد. در نتیجه، مادر نمی تواند از اظهار عدم رضایت از فرزندش خودداری نماید. در غالب موارد پسر از حمایت و پشتیبانی معنوی پدر، بهره مند نیست.

شیوه برخورد با کودکان مبتلا به شب ادراری

طرز برخورد با کودکان مبتلا به شب ادراری بسیار ظریف و دقیق است، به طوری که نحوه برخورد، آن قدر اهمیت دارد که اگر نادرست باشد، می تواند موجب افزایش دفعات شب ادراری و اگر درست باشد، موجب کاهش وجهه سایر طرف شدن آن شود. در این قسمت شیوه برخورد درد و بیخوش مورد مطالعه قرار می گیرد:

و به آن اهمیت نمی دهند. (کانر، ۱۳۴۴، ص ۲۹۶).

" حیوان آزاری " ویژگی رفتاری دیگری است که گاهی در این نوع کودکان ملاحظه می شود. این گونه کودکان نمی توانند آرام بنشینند آتش بازی می کنند، دم گریه را می کشند، به سگها، سنگ می پرانند و کارهایی از این قبیل از آنها سر می زند.

کودکان در برابر شب ادراری خود به شکل های گوناگون واکنش نشان می دهند. کودکی از تر کردن رختخواب خودش با آب و تاب تعریف می کند و به آن عمل افتخار می نماید. در این حالت معلوم می شود که او نسبت به این رفتار حساسیت دارد، منتهی در جهت علط. لذا بایستی جهت آن را قبل از این که تثبیت شود، تغییر داد. گاهی به هنگام صبح که مادر به سراغ کودک می رود و می بیند کودک جای خود را آلوده کرده است، او شروع به صحبت از پرنده های توی حیاط می کند و یا این که تر کردن رختخوابش را به دیگری (به طور معمول به خواهر یا برادر کوچکتر) نسبت می دهد، تا بدین ترتیب فکر مادر را منحرف کند. در این حالت معلوم می شود کودک متوجه شده است که این کار را نباید می کرده و از انجام آن احساس شرم و حیا می کند که این وضعیت مقدمه خوبی برای اصلاح رفتار کودک است.

یک روان شناس، پس از مصاحبه با یک پسر هشت ساله مبتلا به شب ادراری و مادر او چنین نتیجه گیری کرد: " این پسر از خودش چندان خاطر جمع نیست و به سهولت خود را قانع می سازد که شخص نالایقی است. این طفل از رقابت کردن با سایر اطفال و با مقاومت کردن در مقابل آنها وحشت دارد و میل دارد

الف - شیوه برخورد درست و مطلوب :

فشار می دهند .

۱ - مادر ویدر موضوع شب ادراری کودک را باهرکس درمیان نگذارند ، بخصوص با کسانی که مورد احترام کودک هستند .

۳ - مادر می کوشد رختخواب و لباسهای آلوده را در معرض دید همگان قرار دهد و دیدن ترتیب می خواهد موضوع را به همه بفهماند .

۲ - مادر ویدر سعی کنند موضوع را به روی کودک نیاورند و او را خجالت ندهند .

۴ - مادر ، کودک مورد نظر را به دفعات از آشامیدن مایعات بویژه درمهمانیها منع می کند و یا او را محروم می سازد . این شیوه برخورد نیز اثر نامطلوبی به جای می گذارد و موجب می گردد بین کودک و والدین مجادله صورت گیرد .

۳ - مادر ویدر به دیگران (اعضای خانواده) اجازه ندهند که کودک مورد نظر را مسخره کنند .

۵ - مادر ، کودک مورد نظر را روی رختخواب نامناسب ، مشمع و نظایر آن و یا در محلی جداگانه و مشخص می خواباند .

۴ - مادر ویدر بکوشند به طور غیر مستقیم به کودک مورد نظر محبت بیشتری ابراز دارند .

۶ - هر شب بلند کردن کودک و بغل کردن و بردن او به توالت نیز اثر معکوس می گذارد و این شبهه را در ذهن کودک مسلم می سازد که او هنوز طفل شیرخواری بیش نیست .

۵ - مادر رختخواب و لباسهای آلوده را حتی الامکان پنهانی خشک و تمیز کند . حتی باید ترتیبی داد که کودک خود به تعویض ملافه ها و لباسهایش اقدام کند .

۷ - مادر کودک را مجبور می کند لباسها و ملافه های آلوده اش را شخصا بشوید و بر روی بند لباس آویزان کند .

۶ - مادر سعی کند خود با چگونگی کار دستگاه دفع ادرار آشنا شود و نیز برای کودک نحوه کار کلیه ها ، مثانه و مجاری ادراری را تشریح کند .

روشهای اصلاح رفتار

ب - شیوه برخورد نادرست و نامطلوب :

هنگام رویارویی با کودک شب ادرار ، پس از بررسی نوع شب ادراری از نظر اولیه یا ثانویه قبل از هر اقدامی ، باید کودک را برای انجام معاینه های لازم به یک پزشک متخصص ارجاع داد تا بدین ترتیب در قدم اول از نظر وجود عوامل فیزیولوژیکی و اختلالات جسمانی مؤثر در پیدایش شب ادراری اطمینان خاطر حاصل

۱ - مادر ویدر تلاش می کنند موضوع شب ادراری کودک را به همه کس بگویند و آبروی کودک را ببرند .

۲ - مادر ویدر کودک را به هنگام خیس کردن بستر ، تنبیه جسمانی می کنند و صورت و بینی او را بازور به رختخواب آلوده می مالند و

— زمان شروع شب ادراری ، وضعیت کنترل دفع ادرار در گذشته ، دفعات شب ادراری وضعیت کنترل ادرار در شب و روز .

— وضع روانی کودک ، واکنشهای او هنگام شب ادراری ، واکنشهای والدین و اعضای دیگر خانواده در برخورد با کودک به هنگام شب ادراری .

— موقعیت و شرایط محیطی و فیزیکی خانه .
 — بررسی رفتار کودک در مدرسه و همبازیها .
 اگر برای یکایک عواملی که در بررسی علت‌های شب ادراری بر شمرده شد بتوان راه حلی یافت و یا اصولاً " به طریقی از پیش آمدن آنها پیشگیری کرد ، موفقیت در رفع شب ادراری کسب می شود و در نتیجه مقصود حاصل است .
 تجربیات نگارنده نشان می دهد ، در خانواده‌هایی که در آنها نامنی وجود دارد و از فقر فرهنگی نیز برخوردارند ، به نیازهای کودک توجه نمی شود و وجود تنبیه‌های جسمانی و برخورد های تند و خشن برای اصلاح و تربیت کودک موجب گسترش اختلالات رفتاری کودکان می گردد .
 مآء سفانه اینان برای پیشگیری و اصلاح شب ادراری کودکانشان به تنبیه کردن و حشانه مانند داغ کردن آلت تناسلی و یا اطراف آلت تناسلی و نظایر آن متوسل می شوند که در نتیجه به ایجاد اختلالات رفتاری دیگر منجر می شود .

اغلب با آموزشهای ساده و توجه دادن والدین به نیازهای اساسی کودک^۷، می توان به سهولت شب ادراری ثانویه ، از نوع به کاربردن مکانیسم دفاعی بازگشت را اصلاح کرد . به طور معمول که کودک بزرگتر می شود و به سن بلوغ نزدیک می گردد ، وجود رقیب (کودک نوزاد) را با واقع بینی می پذیرد و لذا میزان

کرد . بدیهی است چنانچه بر اساس معاینه های بدنی و آزمایشهای بالینی مختلف ، علت شب ادراری فقط فیزیولوژیکی تشخیص داده شود باید از طریق خدمات پزشکی اقدام عاجل به عمل آورد . در غیر این صورت ، وجود شب ادراری بر اثر عوامل روانی یا محیطی است که روان شناس مری ، و با والدین کودک و با هر فرد حرفه‌ای دیگری که با کودک سروکار دارد می تواند با توجه به نکاتی که در زیر گفته می شود متمر ثمر قرار گیرد و در جهت اصلاح رفتار کودک اقدام نماید .

مصابحه با کودک ، والدین ، اعضای خانواده و اطرافیان او و بازدید منزل به منظور آشنا شدن با روحیه کودک ، شرایط آموزشی و پرورشی و نحوه رفتار پدر و مادر از جمله فعالیت های اولیهای است که برای بهبود بخشیدن به وضع کودک بایستی آغاز کرد . شاید بی اغراق بتوان گفت که در این بخش قبل از این که روشهای اصلاح رفتار کودک مطرح گردد ، باید به روشهای اصلاح رفتار والدین اشاره کرد .
 به طور نمونه می توان با مهارت هر چه تاملتر در مصابحه با کودک و والدین او و بازدید منزل از موضوع های زیر آگاهی حاصل کرد :

— مشخصات کودک و موقعیت خوابیدن کودک (خانه خود کودک ، خانه دوستان و هتل) .
 — مشخصات خانواده کودک (پدر و مادر تعداد خواهر و برادر) .

— چگونگی رفتار والدین با کودک .
 — چگونگی رفتار والدین و اعضای خانواده با یکدیگر .
 — بررسی وضعیت کیفی و کمی رشد ، بیماریها خواب و تکلم ، تغذیه و بازی کودک .
 — بررسی نوع شب ادراری از نظر اولیه یا ثانویه .

بیدار شود و به توالی برود. شایسته است همین جا گفته شود که این روشها واقعا "زمانی مفید خواهند بود که همزمان به بررسی، شناخت تشخیص و رفع عوامل روانی نیز پرداخت. در غیر این صورت این روشها مفید نخواهند بود و به بیماریهای روانی و اختلالات رفتاری دیگر می انجامد.

گروهی از این گونه کودکان بویژه پسران که موقع بازی، کنترل دفع ادرار را فراموش می کنند، بهتر است مادری یا پدر قبل از شروع بازی با آنها قرار بگذارند که کودک را ۱۵ ساعتی معین برای تجدید دیدار باوالدین، به خانه بازگردد، تا در این موقع کودک بازیگوش بتواند با اختیار در توالی به دفع ادرار بپردازد. توصیه می شود برای تشویق کودک مقداری خوراکی یا شیرینی به او داده شود.

اغلب والدین اظهار می دارند، هنگامی که آنها مشاخره یا دعوا می کنند، کودکان از سخنان آنان چیزی نمی فهمند، در حالی که برعکس، کوچکترین رفتار و گفتار والدین، مورد توجه کودکان قرار می گیرد. در این حالت شب ادراری یکی از واکنشهای اضطراب آمیز آنها نسبت به رفتار والدین است، زیرا که امنیت روانی کودکان به آسانی بر اثر دعوای پدر و مادر متزلزل می شود و آنها خود را در یک فضای ناامنی که ممکن است به جدایی پدر و مادر و تنهایی آنها ختم شود، احساس می کنند. متأسفانه عده ای از زن و شوهرها بر این باورند که نزاعهای کوچک، نمک زندگی است و شاید نمی دانند که این نمک مستقیماً "روی زخم کودکان را ریحته می شود و گاهی به شکل شب ادراری نمایان می گردد. بنابراین توصیه می شود والدین به اصلاح روابط خودشان

اضطرابهایش کاهش می یابد و این امر به کنترل دفع ادرار ختم می شود. در هر حال ساده ترین روشها، توجه و بررسی یکایک عواملی است که در بخش عوامل روانی و عوامل محیطی بر شمرده شد. به این ترتیب که با شناخت و رفع هر یک از عوامل مورد بحث، به سهولت می توان در جهت اصلاح رفتار این گونه کودکان به موفقیت نایل شد. به طور مثال گاهی کافی است والدین، طفل را محرمانه و به تنهایی تشویق کنند که شبها از بستر برخیزد و برای دفع ادرار به توالی برود. یا با روشن کردن چراغ کم نوری در توالی و یا گذاشتن ظرفی مناسب (لگسن) در نزدیکی اتاق کودک و روشهای مشابه به اصلاح رفتار او بپردازند.

عده ای از این گونه کودکان خواب های عمیق و سنگینی دارند. بنابراین یکی از روشهای رفع شب ادراری، روش شرطی کردن و پیشگیری از به خواب عمیق رفتن آنهاست. بدین منوال بایستی زمان ترک کردن رختخواب به طور تقریب مشخص شود، سپس به وسیله ساعت زنگ دار نیم ساعت قبل از وقت مشخص شده، کودک را بیدار کرد تا جهت دفع ادرار به توالی برود. لازم به یادآوری است که صدای زنگ ساعت نباید زیاد بلند باشد که موجبات بی خوابی دیگران را فراهم سازد. همچنین بهتر است ساعت، دورتر از رختخواب کودک قرار بگیرد تا هنگام زنگ زدن ناچار باشد برای خاموش کردن آن، از رختخواب خارج نشود. روش مشابه این روش، استفاده از تشک های مخصوصی است که با برق کار می کند و به محض تماس با رطوبت و وارد شدن اولین قطره ادرار، مدار الکتریسیته متصل شده و با زدن ضربه الکتریکی با به صدا درآوردن زنگ، موجب می شود کودک

بپردازند ، چه ، کودکان در این موارد کاملاً "هشیار و آگاه هستند .

اکنون روشی را که نگارنده در خلال کارورزی درمهد کودک مرکز رفاه خانواده جوادیه به‌طور مکرر مورد استفاده قرار داده و به‌نتایج مثبت رسیده است ، مورد ملاحظه قرار می‌دهیم .

همان‌طور که گفته شد ، پایه و اساس شب - ادرازی را به‌طور عمده عوامل روانی تشکیل می‌دهند و از میان عوامل روانی عامل مکانیسم دفاعی سیر قهقرایی ، مورد توجه قرار نگرفتن و یا مورد محبت واقع نشدن در کنار سایر عوامل از اهمیت بیشتری برخوردارند . لذا اگر به‌طریقی این عوامل مرتفع شوند ، در اصلاح رفتار این‌گونه کودکان موفقیت حاصل خواهد شد .

روشی که مورد نظر است ، زمانی مفید واقع

خواهد شد که پدر و مادر در نحوه رفتارشان با یکدیگر و با کودک تحدید نظر کنند و به‌شیوه‌های صحیح برخورد با فرزندشان توجه کنند و بدو بخواهند که شب ادرازی کودکشان اصلاح شود و بهبود یابد . پس از انجام مصاحبه توسط روان شناس ، مربی و یا مددکار اجتماعی با پدر و مادر و کودک شب ادرازی (به تنهایی و با یکدیگر) آشنا شدن با روحیه ، شرایط و موفقیت کودک و خانواده اش ، به شرح زیر عمل کنید .

جدولی به قطع تقریبی سی سانتی متر در پنجاه سانتی متر از مقوای سفید تهیه نمایید . مثل جدول صفحه بعد خط‌کشی کنید و مشخصات کودک را روی آن بنویسید . پس از انجام مصاحبه‌های اولیه و شناسایی عوامل روانی تشکیل دهنده شب ادرازی ، روان شناس و یا

بستر می رود ، مادر یا پدر و یا هر دو با او هر چه بیشتر ارتباط کلامی برقرار می کنند و با حرفهای محبت آمیز مانند : ما تورا دوست داریم ، تو بچه خوبی هستی و . . . او را ترک می کنند و بدین ترتیب در کودک مورد نظر " امنیت روانی " به وجود می آورند .

در هر حال آنچه که می توان به عنوان بهترین توصیه ها ارائه کرد این است که والدین با نیازهای کودک به طور اعم و نیازهای عاطفی او به طور اخص ، فرایند رشد و تکامل در کودک و شیوه های درست برقراری رابطه با کودک ، بایستی آشنا شوند .

در خاتمه شایسته است تذکر داده شود که هر روشی متناسب با سن ، موقعیت و شخصیت کودکی خاص است و نمی توان فرمولی کلی ارائه کرد . چه بسا اتخاذ روشی برای یک کودک مفید و برای کودک دیگری مضر و یا بی ثمر باشد .

مددکار اجتماعی با کودک شب ادرار محرمانه ، صمیمانه و صادقانه در حضور والدین یا مادر صحبت می کند و قرار می گذارند که کودک هر شب که جایش را آلوده نکرد مادر در قسمت مربوط به آن شب یک علامت ضربدر (مثلا " با خودکار قرمز) بزند ، یک ستاره و یا یک گل بکشد . به همین ترتیب این کار را به مدت دو هفته ادامه می دهند . در پایان هفته دوم ، هر قدر تعداد ضربدرها ، ستاره ها و یا گلها بیشتر باشد ، برای کودک ، جایزه جالب ، مناسب و مورد علاقه اش تهیه شده ، (به طور مثال اسباب بازی ، کفش ، لباس و یا وسایل ورزشی) توسط شخص مورد علاقه و احترام کودک به او داده می شود .

بدین ترتیب کودک به احساس " وجود داشتن " می رسد . همزمان هر شب که کودک به

13- Reading Disability

14 - Pyromania

15- Bissell

16 - Pototzky

" از محبت خاها گل می شود "

حاصل تلاش و اراده . . .

نام : نام خانوادگی :

- ۱۷ - مراجعه کنید به منابع زیر :
- به پژوه ، احمد (۱۳۴۸) . چهل و یک نکته در برقراری رابطه انسانی با کودک ، صفحه ۲۱ - ۲۶ در سه گفتار و یک آزمون . قاسم قاسمی تهران : مرکز نشر سپهر .
 - به پژوه ، احمد (۱۳۴۳) . کودکان فرشتگان روی زمین : برقراری رابطه انسانی با کودک . مجله پیوند ، شماره ۶۳ ، صفحه ۲۲۹ - ۲۳۱
 - به پژوه احمد (۱۳۶۰) . انعکاس رفتار : کودکان چگونه رفتاری می کنند ؟ همان طور که با آنها رفتار می شود . مجله پیوند ، شماره ۲۹ ، صفحه ۲۶ - ۲۷
 - شفیع آبادی ، عبدالله (۱۳۵۸) . فنون تربیت کودک : راهنمای والدین . مصلحان و مشاوران . تهران : انتشارات جهر .
 - گوردین ، توماس (۱۳۵۶) . پرورش کارایی والدین ، ترجمه انور بغدادی . تهران : بهنگاه ترجمه و نشر کتاب .

شماره	تاریخ	کیشنه	مدرسه	سرسینه	جایزه	تاریخ	تاریخ
	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :
							
	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :	تاریخ :

نمونه جدول اصلاح رفتار

- ۱۴ - الغدیر ج ۱ ص ۷۲ - ۶۲ - تابعین آنانند که خود پیامبر (ص) را ندیده‌اند اما یک یا چند تن از اصحاب آن حضرت را دیده‌اند " فرید وجدی " .
- ۱۵ - سوره مائده آیه ۶۷ . ای پیامبر، برسان آنچه از پروردگارت بر تو فرود آمده است وگرنه رسالت خدای را به جا نیاورده‌ای و خداوند ترا از - گزند - مردم در امان دارد .
- ۱۶ - علامه امینی در " الغدیر " سی نفر از شاهپیر اهل تسنن را نام می‌برد که همه اعتراف کرده‌اند این آیه درباره علی (ع) نازل شده است .
- ۱۷ - الغدیر ج ۱ ص ۲۱۴ به نقل از کتاب الولاية طبری
- ۱۸ - الغدیر ج ۱ ص ۱۵۹ به بعد
- ۱۹ - ۲۰۰ نفر از ایشان از اصحاب بودند .
- ۲۰ - در کتاب ارحمند " الغدیر " ج ۱ ص ۲۱۳ - ۱۵۹ ، ۲۲ احتجاج در این زمینه آمده است .

بقیه از صفحه ۴۴

- ۴ - توکل
- " توکل " دلالت به معنی واگذاری است و در این جا منظور واگذاری تمامی امور به خداوند متعال است .
- پس از تعیین صلاحیت مشاور و اخذ تصمیم و رسوخ عزم از سوی مستشیر ، موقعیت عملی فراهم شده است . بنابراین تبعیت و پیروی از مشاور و اعتماد به وی ، در راستای اطمینان و نگاه به خداوند می باشد .
- توکل مستشیر علاوه بر ایجاد امنیت خاطر و آرامش روانی ، وی را همراه و ملتزم و مطیع مشاور می کند ، بویژه در شرایطی که مشاور ، نقش رهبر را
- برعهده دارد وجود این خصوصیت ، نهایت ضرورت را دارا ست .
- از سوی دیگر مخالفت با مشاور نتیجه ای جز کسب خستگی شالوده مشاوره نخواهد داشت ، یعنی ثمره و بهره مستشیر از مشورت ، سرگردانی ، حیرت و پشیمانی خواهد بود و در واقع کل جریان مشاوره با شکست مواجه خواهد شد .
- (۱) مناهج انوار المعرفه - جلد اول
صفحه ۵۱۴

